

Svar på remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras. I uppdraget har även ingått att identifiera möjliga finansieringsmodeller för att långsiktigt fördela kostnaderna mellan de aktörer som drar nytta av en klimatanpassningsåtgärd.

Utredningen lämnar elva förslag till förändringar i befintlig lagstiftning som skapar bättre förutsättningar för genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. De föreslår också att staten bör ta på sig ansvaret för att etablera skydd mot översvämningar från havet längs vissa kuststräckor och lämnar förslag på en process för detta. Vidare lämnar de förslag på en ny lag som gör det möjligt för en kommun att ta ut en del av kostnaderna för en klimatanpassningsåtgärd som kommunen genomför av fastighetsägare, vars fastigheter skyddas av åtgärden.

RISE yttrande

RISE tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet och vill framföra följande.

Inledningsvis vill vi nämna att betänkandet är omfattande och tar upp problem som påverkar många samhällsaktörer och berör flera olika lagstiftningar. Flera av de frågor som lyfts fram i utredningen hade kunnat motivera en egen utredning. Många av förslagen i utredningen har en god ansats, men kommer sannolikt att behöva omarbetas och kräva en ny remissrunda innan de kan bli lagstiftning. RISE förordar att regeringen delar upp förslagen i flera separata propositioner, för det som nu kan bli lagstiftning, och utkast till lagrådsremiss/promemorior (för det som bör föranleda ytterligare en remissrunda efter revidering). Det hade gjort materialet lättare att överblicka och hantera. Detta skulle sannolikt också ge utrymme för en mer utförlig bedömning av konsekvenserna, vilket skulle ha gynnat denna utredning. Det kan även göra det möjligt för regeringen att snabbt gå vidare med de delar som inte kräver ytterligare överväganden.

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress
Drottning Kristinas
väg 61
114 28 Stockholm

Tfn / Fax / E-post
010-516 50 00
033-13 55 02
info@ri.se

Konfidentialitetsnivå
K1 - Öppen

Detta dokument får endast återges i sin helhet, om inte RISE Research Institutes of Sweden AB i förväg skriftligen godkänt annat.

Nationella riktlinjer skulle minska osäkerheten (6.1.1.)

RISE **instämmer med utredningen att en riktlinje skulle underlätta** klimatanpassningen i Sverige och minska risken för felbeslut. Vi ser fram emot den beredning som nu sker av detta inom Regeringskansliet.

Ett samordningsansvar är inte lösningen (7.6)

RISE **delar inte utredningens bedömning att ett kommunalt samordningsansvar inte är lösningen.**

Vi ser betydande svårigheter för kommuner att agera inom nuvarande lagstiftning när det endast eller huvudsakligen finns enskilda intressen i ett område. Vissa kommuner har i praktiken tagit på sig ansvaret att samordna enskilda fastighetsägares klimatanpassningsinitiativ, men det är enligt dem själva oklart om de har laglig rätt att göra detta och om de har de nödvändiga resurserna. Detta kan leda till att åtgärder fördröjs eller inte genomförs alls.

Att som utredningen föreslår lägga samordningsansvaret på enskilda innebär att enskilda fastighetsägare, som exempelvis inleder en lantmäteriförrättning, utsätts för stora ekonomiska risker. Stora kostnaderna kan uppstå för den enskilda om förrättningen ställs in eller inte går igenom som förväntat. Ett kommunalt samordningsansvar skulle kunna underlätta dessa processer.

Vi föreslår att frågan utreds vidare för att klargöra om kommuner får och kan ta ett samordningsansvar om de så önskar. I samband med det bör även budget- och kostnadsfrågor för detta utredas vidare. I det sammanhanget kan även övervägas hur kommunerna kan och bör använda sig av initiativrätt såväl som enskild fastighetsägare som i egenskap av kommun (se 18 § första stycket anläggningslagen).

Elva förslag till förändringar i befintlig lagstiftning

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för upphävande av och dispens från strandskyddet (8.1).

RISE **tillstyrker** förslaget.

Enligt betänkandet anser många att strandskyddsbestämmelserna är svåra att tillämpa i fråga om klimatanpassningsåtgärder. Vidare är RISE erfarenhet att en dispens från strandskyddet kan vara en grundförutsättning för kustskydd. Vi har inte utrett frågan särskilt men anser att all handläggning av klimatanpassningsåtgärder behöver underlättas, det får dock inte få andra större negativa konsekvenser på exempelvis miljö eller hälsa.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg (8.2)

RISE anser att förslaget är rimligt och **tillstyrker** förslaget.

8.3 Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

RISE **avstyrker** för närvarande förslaget.

Utredningen föreslår att ledningsrätt ska kunna beviljas även för öppna delar av dagvattensystemet, såsom diken, som idag undantas från ledningsrättslagen. RISE ser många fördelar med det ur ett klimatanpassningsperspektiv. Rättsliga och praktiska konsekvenser har dock inte belysts tillräckligt.

Skillnaden mellan slutna och öppna lösningar stor. Ledningsrätten har utvecklats för numera oftast underjordiska anläggningar där intrånget är begränsat, många fall obefintligt. Diken är ytstrukturer med större markanspråk, mer varaktig påverkan, ofta återkommande driftåtgärder och svårare att avgränsa över tid. RISE anser även att det bör utredas hur förslaget kan förhålla sig till regler om strandskydd nu eller i framtiden (kan ett sådant dike medföra ett indirekt omfattande intrång i fastighetsägares äganderätt som kan vara svåra att hantera i en ledningsrättsförrättning?). **Det är därför otillräckligt att driva igenom en sådan förändring utan en mer djupgående rättslig och praktisk genomlysning.**

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag (8.4)

RISE förordar att **förslaget omarbetas**.

RISE anser att det finns **fördelar med att ansvaret förtydligas i lagstiftningen**. Betänkandet föreslår lagkravet på att dagvattensystemet ska kunna hantera ett tioårsregn, vilket är i linje med praxis. Enligt beredning skapas genom begreppet tioårsregn en dynamik där va-huvudmannen behöver anpassa anläggningen till vad som enligt klimatprognoser kommer att utgöra ett tioårsregn i framtiden. Kapacitetskravet kan då uppdateras i takt med klimatets förändringar. Fördelen med detta är att det skapar ett mer robust va-system även i framtiden och att det tydliggör var gränsen för va-huvudmannens ansvar går, vilket kan underlätta för andra aktörer som vill vidta åtgärder. En utmaning är att befintliga system sannolikt behöver uppgaderas eller kompletteras vilket **kan innebära stora kostnader**. En annan utmaning är att **tioårsregn** vid första anblick kan verka tydligt definierat, men i praktiken är det **svårt att beskriva inom ramen för ett föränderligt klimat**. Dessutom uppstår **problematiken med så kallade kombinationsevent**. Det kan inträffa flera 5-årsregn under en viss tidsperiod, som leder till höga vattennivåer i recipienter och dämningar i dagvattensystemet. Hur hanteras detta i lagstiftningen?

Vidare ser RISE problem med att vi fortsätter bygga dagvattensystem som inte kan hantera de regn som i framtiden ser ut att bli betydligt vanligare. Det vore därför **olyckligt att vid nybyggen eller vid omfattande ombyggnation** där kapaciteten på ett ekonomiskt försvarbart sätt kan **öka inte ta höjd för kraftigare regn än tioårsregn**. Att vid nybygge inte investera tillräckligt kan även leda till större kostnader om anläggningen i framtiden behöver byggas om.

Vi vill också tillföra att det är **särskilt kombinerade ledningar som är ett problem och ger skador på byggnader** och därför bör ges prioritet att åtgärda.

Sammantaget anser RISE att **förslaget har en god ansats men kräver vidare utredning**.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet (8.5)

RISE förordar att **förslaget omarbetas**.

RISE anser att det vore **önskvärt att va-huvudmannen tillgängliggjorde information om dagvattenssystemets kapacitet** så att fastighetsägare kan agera och skydda sin fastighet. Att relevanta skyddsåtgärder vidtas av fastighetsägare kan även minska den typ av regresskrav som kan uppgå till flera hundra miljoner eller miljardbelopp mot va-huvudmannen såsom efter skyfallet i Gävle 2021.

Har va-huvudmannen följt gällande regler och riktlinjer och underhållit sina anläggningar så borde det inte vara något större problem att ge ut dessa uppgifter. Men det sagt så vet vi att i praktiken har va-huvudmannen ofta inte dessa uppgifter. Man kan fundera på **nyttan i dessa uppgifter kontra kostnaden för att ta fram dem**. Här hade en **djupare konsekvensbedömning** av förslaget varit välkommet.

Vidare är **information** om dagvattenssystemets kapacitet och utformning ¹ **inte enbart relevant för fastighetsägaren, utan även för banker, försäkringsbolag och den som tänkt förvärva en fastighet** som behöver bedöma fastighetens klimatrelaterade fysiska risker. Va-huvudmannen bör även åläggas att tillhandahålla dessa data i **maskinläsbart format**. Särskild tillgång bör ges till kreditinstitut som lämnat lån med panträtt i fastigheten eller som står inför att lämna kreditbesked. Om uppgifterna omfattas av sekretess bör möjlighet finnas att ge tillgång uppgifterna under förutsättning att bankerna vidtar nödvändiga skyddsåtgärder mot otillbörlig spridning.

Sammantaget anser RISE att förslaget har en god ansats men kräver vidare utredning.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera (8.6)

RISE **avstyrker** förslaget i sin nuvarande form.

Generellt anser RISE att det är **bra att kommunen visar var de helt klart avser att ta initiativ till fysiska åtgärder** för att skydda mot risken för skador på den byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred och erosion. Det är också bra att kommunen samlat och tydligt visar var det finns områden eller fastigheter som utsätts för risk, men där kommunen inte avser eller inte vill ge förhoppning om att kommunen kommer att skydda mot dessa risker. Det ger sannolikt en större tydlighet för fastighetsägare om var kommunen avser att initiera åtgärder och var de inte avser att göra det. I projektet *Policylab för klimatanpassning* har RISE identifierat förslag till ramar för en policytrappa för finansiering av åtgärder. Denna bygger på att kommunen identifierar var de exempelvis avser att bygga skydd som kommunen bekostar och var de avser att initiera skydd genom en gemensamhetsanläggning där kommunen kan vara delägare.

Att använda översiktsplanen för att redovisa klimatanpassningsåtgärder riskerar dock att bli tandlöst då en översiktsplan inte är bindande utan endast vägledande. En översiktsplan är ett bra verktyg för att peka ut en riktning för utvecklingen i en kommun, men den är mindre bra för att reglera skyddsåtgärder som innebär stora kostnader utan tydlig inkomst för den aktörer som investerar. Vidare **ser vi en risk i att det kan skapa falska förhoppningar som enskilda agerar efter**. Om kommunen, exempelvis genom andra politiska prioriteringar,

¹ För att kunna bedöma risken för exempelvis källaröversvämning är det särskilt viktigt att få information om: - Typ av system: kombinerat eller duplikatsystem för dag- och spillvatten, - Systemets dimensioneringskapacitet och mottaglighet för baktryck, - Förekomst av skyddsåtgärder som pumpgröpar, backventiler eller fördröjningsvolymmer, - Kända brister i systemet eller andra relevanta tekniska observationer.

ändrar sina ambitioner kan enskilda komma i kläm. Det innebär att åtgärder sannolikt endast bör redovisas om det råder stor enighet och budgetutrymme finns eller om det är uppenbart att en klimatanpassningsåtgärd kommer att genomföras.

Genom kravet att kommunen ska redovisa klimatanpassningsåtgärder kan det komma att skrivas in fler åtgärder än vad som senare genomförs. RISE anser därför att **"ska" bör ändras till "bör"** för att inte pressa kommunen att skriva in åtgärder vars genomförande är osäkert. Det bör även **utredas om det finns bättre möjligheter att tydligt visa för medborgarna hur sannolikt det är att de skydd som redovisas i översiktsplanen faktiskt blir av.**

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan (8.7)

RISE **tillstyrker** förslaget.

Ett markreservat i en detaljplan är ett bra sätt ge fastighetsägaren rätt att bygga ett skydd på en viss mark och för att se till att marken inte bebyggs så att den i framtiden inte kan användas till en klimatanpassningsanläggning. RISE vill dock påpeka att det inte ger markägaren en skyldighet att bygga något varför det behöver fungera tillsammans med utredningens förslag om att ge en utökad möjlighet att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning.

Möjligheten att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas (8.8)

RISE **tillstyrker** förslaget.

Syftet att kunna villkora bygglov med att till exempel en skyddsvall mot översvämning uppförts, även om det behövs till exempel en vall utanför tomtgränsen är positivt. Det bygger dock på att den anläggningen får ett tillräckligt skydd så att den inte vid framtida exploateringar byggs bort. Vi funderar också på hur villkoret kan fungera retroaktivt om byggnaderna byggs först och klimatskyddet byggs senare så som förslaget för klimatanpassningsanläggningar ovan antyder.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker (8.9)

RISE **avstyrker** förslaget.

Erfarenheten från projektet Policylabb för klimatanpassning visar att **det finns många situationer där det kan vara rimligt att en kommun beviljar ett bygglov i ett riskområde med stöd av gällande detaljplan**, det kan exempelvis röra sig om tillbyggnader av mindre betydelse, bebyggelse som även om den inte är tillfällig byggs utifrån förutsättningen att den kan avvecklas vid behov, bebyggelse som är anpassad för att tåla översvämning, eller områden som idag utgör ett riskområde men där kommunen eller annan aktör avser uppföra ett skydd i framtiden (innan de klimatrelaterade riskerna kan bli stora). Att införa ett krav på att kommuner ska släcka outnyttjade byggrätter inom riskområde innebär ett stort merarbete för kommunerna, och riskerar samtidigt att drabba privatpersoner och fastighetsägare som förlorar sin byggrätt på ett oproportionerligt sätt.

Vidare anser RISE att de gränsvärden för acceptabel risk som föreslås i utredningen (s 210), i vissa fall skulle innebära att byggrätter släcks i områden som idag och inom en överskådlig framtid har en mycket låg översvämningrisk. RISE anser, om förslaget går igenom, att det

vidare behöver utredas hur det säkerställa att inte byggrätter släcks i områden som i en överskådlig framtid har en mycket låg översvämningsrisk.

Förslaget är även på många sätt missriktat då det endast riktar in sig på obebyggda byggrätter. Det finns relativt sett få exempel med byggrätter som inte alls är ianspråktaga. Ett större problem är fastigheter med fritidshusbebyggelse där fastighetsägare investerar i områden med bristande förutsättningar som över tid blir permanentbebyggelse. Dessa kommer sannolikt sätta markägaren i en än svårare sits då en sådan utveckling skapar ett tryck på kommunen att antingen investera stort i området eller verka för en avveckling (se exemplet Axeltofta i Landskrona kommun).

Vidare undrar vi hur förslaget förhåller sig till de nyligen genomförda förslagen på förändringar i plan- och bygglagen som ger fastighetsägare möjlighet att utan bygglov göra omfattande tillbyggnader.

Problemet bör i stället för att inskränka kommunens planmonopol först försöka hanteras på annat sätt. Detta kan exempelvis ske genom:

- Att förlänga preskriptionstiden för kommunens skadeståndsansvar vid fel och försummelse vid myndighetsutövning
- Statsbidrag för finansiering av planprocesser som, utan att tillskapa byggrätter, innebär att detaljplaner upphävs, ändras eller ersätts av nya detaljplaner i riskområden.

Den starkaste faktorn för att motverka olämplig bebyggelse är sannolikt inte att kommuner tar större ansvar utan att banker och försäkringsbolag får insikt i utmaningarna. För detta behöver de kunskap om att bebyggelsen inte är en hållbar investering och att det kan vara svårt med försäkringsskydd på lång sikt. När kommuner beviljar bygglov på platser med en känd risk kan därför ett alternativ vara om kommunens avrådan skulle kunna framgå av beslutet och skrivas in i fastighetsregistret. Det får direkta effekter på vad som exempelvis kan anses som en förutsägbar händelse (och således inte kan försäkras) och vad banker ser för värde i fastigheten på lång sikt. Förslaget om förlängd preskriptionstid ovan kan med fördel kompletteras med en skyldighet att informera om risker.

RISE vill även hänvisa till att det i särskilt uppenbara fall där kommunen inte tar sitt ansvar beträffande äldre detaljplaner finns möjlighet för regeringen att ingripa genom planföreläggande och övertagande av planeringsbeslut.

Vidare är det **problematiskt att utredningen inte gjort åtskillnad på risker som utgör ett hot mot å ena sidan egendom och å andra sidan liv och hälsa.** Regeringen bör omedelbart ge kommuner rätt och skyldighet att neka bygglov (direkt eller indirekt genom krav på att vilandeförklara bygglovsärendet och ompröva detaljplanen) om en plats är så olämplig att människor kan komma till skada. För rent ekonomiska överväganden (endast huset kan rimligen ta skada) bör kommunerna ha större friheter.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill genomföra en klimatanpassningsåtgärd (8.10)

RISE förordar att **förslaget omarbetas.**

Utredningens förslag att kommunerna ska tillhandahålla uppgifter är positivt. Dock bör informationen **inte endast vara tillgänglig för fastighetsägaren, utan även för relevanta externa aktörer såsom banker, försäkringsbolag eller den som tänkt förvärva en fastighet.** Informationen bör särskilt kunna användas för att:

- Bedöma möjligheten till säker kreditgivning,

- Analysera försäkringsbarhet och premiesättning,
- Förstå framtida behov av investeringar och skyddsåtgärder, och
- Ge individualiserade råd till kunder.

Mycket av denna information registreras idag enbart hos kommunen. Den bör därför inrapporteras till Lantmäteriets nationella informationsspecifikation för byggnader.² På så sätt kan uppgifter om byggnadernas klimatanpassningsstatus och exponeringsrisker tillgängliggöras för hela samhället på ett strukturerat sätt.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper (8.11)

RISE **tillstyrker** förslaget.

Vi ställer oss positiva till förslaget att Folkhälsomyndigheten (Fohm) ska få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta inomhustemperatur i särskilda boenden för känsliga grupper. Det är ett viktigt steg för att stärka skyddet för personer som är särskilt utsatta vid värmeböljor, och vi delar bedömningen att detta inte längre bör betraktas som en beredskapsfråga utan som en grundläggande förutsättning för verksamheten.

Reflektioner: äldre i ordinärt boende och barn som känsliga grupper

Samtidigt vill vi lyfta två kompletterande aspekter som förtjänar fortsatt uppmärksamhet:

1. **Äldre personer som bor kvar hemma med hemtjänst:** Många äldre med omfattande omsorgsbehov bor kvar i det egna hemmet och får stöd via hemtjänst. Dessa personer kan vara lika känsliga för höga temperaturer som de som bor i särskilda boenden, men omfattas inte av det föreslagna bemyndigandet. Vi ser därför ett behov av att utveckla vägledning och/eller förslag för hur kommuner och hemtjänstverksamheter kan identifiera risker och vidta åtgärder för att skydda dessa individer under värmeböljor.

2. **Barn som känslig grupp:** Barn, särskilt små barn, är också en grupp som är känslig för höga temperaturer. Vi föreslår att vägledning även bör utvecklas för verksamheter där barn vistas under längre tid, såsom förskolor och vissa boendeformer enligt LSS. Det är viktigt att även dessa miljöer utformas och hanteras så att barn skyddas mot värmerelaterade hälsorisker.

Vi föreslår att dessa perspektiv beaktas i det fortsatta arbetet med klimatanpassning av omsorgs- och välfärdsverksamheter, så att skyddet mot höga inomhustemperaturer omfattar alla grupper med särskild sårbarhet.

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger (9)

RISE **tillstyrker** förslaget.

Vi instämmer i utredningens slutsats att stigande havsnivåer och översvämning från havet skiljer sig från andra typer av klimatrelaterade risker, och att det motiverar ett utökat statligt ansvar för skydd av nationella intressen. RISE vill poängtera att statligt finansierade kustskydd, på samma sätt som kommunala kustskydd, **kan innebära ett oproportionerligt gynnande av enskilda** som bor eller verkar i anslutning till ett statligt eller kommunalt allmänt intresse. **Vidare utredning bör ske för att klargöra detta**, och om en

² Se <https://www.lantmateriet.se/globalassets/temawebbar/smartare-samhallsbyggnadsprocess/nationella-specifikationer/natspec-byggnad-version1.0.pdf>.

medfinansieringslag likt den som föreslås i utredningen även bör gälla för klimatskydd som genomfört i statlig regi.

RISE **avstyrker** förslaget att undersöka möjligheten för att anlägga en skyddsvall som avskär Östersjön från världshaven. Detta riskerar att ha en **mycket stor miljöpåverkan på Östersjön och närliggande områden**.

Finansieringsmodeller (10)

RISE förordar att **förslaget omarbetas**.

Förslaget ger **kommuner ökade möjligheter att finansiera skyddsåtgärder vilket är positivt**. En samfinansiering för att anlägga ett skydd som både skyddar allmänna och enskilda intressen kan möjliggöra att den ekonomiska modellen går ihop. Det blir helt enkelt kostnadseffektivt. Men det **finns flera utmaningar**. Här tar vi upp de som vi anser är av störst vikt, men vi ser fler utmaningar. Sammanfattningsvis anser RISE att regeringen bör tillsätta en **parlamentarisk utredning** för att utreda kostnadsfördelningen mellan enskilda och det allmänna vidare då det särskilt aktualiserar svåra avvägningar kring vem som ska betala sitt skydd själv och vilka som kan få nytta av kommunala investeringar. Detta kan med fördel samordnas med en utredning om i vilken mån enskilda som får nytta av statliga klimatanpassningsåtgärder ska medfinansiera dessa på ett likartat sätt. RISE har kompetens på området och bidrar gärna i en sådan utredning.

Även om det är bra att kommunen kan ta ut en begränsad avgift av fastighetsägaren **riskerar** förslaget att **skapa stora orättvisor** som kan vara svåra att motivera. RISE anser att utredningen är **för grund i sin analys av vad som kan motivera enskilda att få en omfattande subvention eller hänvisas till att finansiera allt själva**. Ett skäl för att ge en subvention är att någon tvingas till investeringen av kommunen och att de själva inte hade initierat åtgärden. Förslaget utgår strikt från en nyttoprincip trots forskning som ger svagt stöd för att det är en fördelningsprincip som ska ges en så stor betydelse, baserat på vad befolkningen anser. Förslaget riskerar alltså att bli orättvist då de fastigheter som ligger nära ett allmänt intresse kan få en stor del av sin klimatanpassning finansierad av kommunen medan de som ligger långt från ett allmänt intresse eller vid ett allmänt intresse som inte anses prioriterat inte får det. Det skapar stora utmaningar ur ett likställighetsperspektiv, detta särskilt om det inte finns krav på kommunerna att ta fram någon policy för vad som ska ge rätt till ett subventionerat kustskydd. Begreppet nytta är även **problematiskt om beräkningen av hur avgiften ska fördelas inte tar hänsyn till fastighetsägarens behov av skydd för sin verksamhet**. För vissa är det sannolikt billigare att ta risken och en enstaka gång stå ut med att en del av fastigheten översvämmas eller att det finns behov av tillfälliga åtgärder såsom barriärer. Det är därmed möjligt att den framräknade nyttan som ska ersättas överstiger den verkliga nyttan i det enskilda fallet.

Begränsningen att avgiften för skyddsåtgärder inte får överstiga 10% av fastighetens värde kan leda till att skattebetalarna får stå för en stor del av kostnaderna. Detta kan skapa orättvisor där vissa fastighetsägare får en hög subventionsgrad. Det kan också leda till att kommuner blir restriktiva med att bygga egna skydd, vilket kan motverka att skyddsåtgärder genomförs. Det finns områden med allmänna intressen som kanske inte är tillräckligt starka för att motivera att kommunen betalar en mycket stor del av kostnaderna. Utredningen har inte tillräckligt motiverat storleken på begränsningen av avgiften. **En vidare utredning krävs som i större utsträckning belyser ekonomiska konsekvenser av förslaget**.

RISE tolkar utredningen som att områden som redan nu är i riskzonen kan inkluderas, men det är svårttytt. Det hade varit bättre att skriva att det ska vara skydd mot väderhändelser/naturhändelser och kanske till och med räkna upp vilka dessa kan vara (eftersom det inte är så många i praktiken). Förslaget kan innebära att **kommunen får betala**

hela kostnaden för skyddsåtgärder för fastigheter som alltid har varit i riskzonen och som medvetet har köpts i dessa områden. De som har köpt fastigheter i säkra områden riskerar då att få mindre stöd.

RISE ser även svårigheter att motivera att klimatanpassningsåtgärderna alls ska finansieras genom en engångsavgift. Förutom det uppenbara att det kan påverka enskildas likviditet på ett olyckligt sätt (även om det är mer fördelaktigt över tid än att som övriga få betala allt själva) är det särskilt svårt att motivera varför en person idag ska betala hela kostnaden för ett skydd som endast behövs på mycket lång sikt. Om man tänker att åtgärden ska fungera 100 år framåt så kommer också underhållskostnaderna vara betydande men väldigt svåra att bedöma. Det bör i denna del övervägas ett annat system där kommunen tar ut kostnaden över tid genom att fakturera avgifter eller genom tillägg till den kommunala fastighetsavgiften. Med ett sådant system kan även redan uppförda anläggningar finansieras retroaktivt för att uppnå större rättvisa. Att ha en återkommande avgift i stället för en engångsavgift innebär också en ökad sannolikhet för att underhåll och drift inte försakas och blir underfinansierat.

Vidare anser RISE att den föreslagna begränsningen att åtgärden ska leda till en varaktig fysisk förändring **begränsar kommunens möjlighet att anlägga naturbaserade lösningar** som exempelvis strandfodring med stöd av lagen. Detta riskerar att leda till att hårda skydd byggs på platser där naturbaserade lösningar hade varit lämpliga av andra skäl än strikt klimatskydd, exempelvis utifrån påverkan på natur- och kulturmiljö.

Bedömningar och överväganden som inte lett till förslag (12)

Lagkrav på klimaresiliensdeklarationer bör inte införas. (12.1.3)

Klimatresiliensdeklarationer (eng. *Climate Resilience Certificates*) för byggnader är en standardiseringsåtgärd som skulle kunna väsentligt förbättra möjligheten för banker att hantera klimatrelaterade risker i sin kreditgivning och hantera behovet av att kunna jämföra exempelvis olika aktörers säkerställda obligationers säkerhetsmassa.

Ett system för klimaresiliensdeklarationer bör dock införas på EU-nivå snarare än nationellt, i syfte att främja harmonisering och öka transparensen i den finansiella sektorn. Regeringen bör särskilt:

- Ta fasta på rekommendationerna från Climate Resilience Dialogue ³ (slutrapport 2024),
- Beakta de argument som lyfts i European Covered Bond Council Fact Book 2025⁴,
- **Tydliggöra sin ambition att driva denna fråga inom ramen för det europeiska lagstiftningsarbetet.**

RISE Research Institutes of Sweden AB

Marco Lucisano Divisionschef Samhällsbyggnad

³ 2024 års slutrapport, https://climate.ec.europa.eu/document/download/4df5c2fe-80f9-4ddc-8199-37eee83e04e4_en?filename=policy_adaptation_climate_resilience_dialogue_report_en.pdf.

⁴ Artikeln (på s. 114 ff) nås på <https://hypo.org/sites/default/files/2025-09/ECBC-Fact-Book-2025.pdf>.